

DRUŠTVO
ZA
KULTURNI
RAZVOJ
BAUO

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

HUMANISTIKA, INOVACIJE & MLADI

SPOMEN-DOM „REŽEVIĆI“, REŽEVIĆI
29—30. SEPTEMBAR 2023. GODINE

ŠOMO
BUDVA

Programski odbor

Prof. dr Martina Blečić Kavur (Slovenija), predsjednica
Prof. dr Ljiljana Gavrilović (Srbija)
Prof. dr Boris Kavur (Slovenija)
Prof. mr Ana Matić (Crna Gora)
Dr Koraljka Kuzman Šlogar (Hrvatska)
Dr Marija Đorđević (Srbija)
Dr Milena Jokanović (Srbija)
Mr Lucija Đurašković (Crna Gora)
Dušan Medin, MA (Crna Gora)

Organizacioni odbor

Dušan Medin, MA, predsjednik
Milica Stanić Radonjić, MA
Ivana Kurtović
Luka Lukateli
Mila Medin

Urednik

Dušan Medin, MA

Konferencija je segment projekta „Humanistika i inovacije za djecu i mlade iz Petrovca na Moru“ koji se realizuje u okviru 11. „Dana nauke i inovacija 2023.“ uz podršku Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja Crne Gore

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

HUMANISTIKA, INOVACIJE & MLADI

SPOMEN-DOM „REŽEVIĆI“, REŽEVIĆI
29–30. SEPTEMBAR 2023. GODINE

PETROVAC NA MORU
2023.

SADRŽAJ

Humanistika, inovacije & mladi	7
Program	9
Sažeci	13
Bilješke	29

HUMANISTIKA, INOVACIJE & MLADI

U okviru 11. „Dana nauke i inovacija 2023.“ Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja Crne Gore, koji se održavaju pod pokroviteljstvom Five Grupe, petrovačko Društvo za kulturni razvoj „Bauo“, u partnerstvu sa JU Osnovna škola „Mirko Srzentić“ iz Petrovca na Moru, JU Škola za osnovno muzičko obrazovanje Budva i JU Muzeji i galerije Budve, učestvuje sa projektom „Humanistika i inovacije za djecu i mlade iz Petrovca na Moru“.

Projekat podrazumijeva realizaciju nekoliko ključnih aktivnosti, i to: 28. septembra (12.20h) interaktivno predavanje za učenike JU Osnovna škola „Mirko Srzentić“, istog dana (13.10h) interaktivno predavanje za učenike JU Škola za osnovno muzičko obrazovanje Budva – PO Petrovac na Moru, dok će narednih dana, 29. i 30. septembra, biti održana međunarodna konferencija „Humanistika, inovacije & mladi“ u Spomen-domu „Reževići“.

Cilj projekta je da se djeci i mladima iz našeg grada, tokom posebnih interaktivnih programa, približe humanistika i inovacije kroz konkretne i zanimljive primjere iz naučno-istraživačke prakse, o kojima nemaju prilike da se informišu tokom školovanja, kao i da se tokom dvodnevne konferencije javnost informiše o inovativnim pristupima u humanistici.

*Dušan Medin,
koordinatorski projekta*

PROGRAM

PRVI DAN / 29. SEPTEMBAR 2023.

10.00h SVEČANO OTVARANJE

Milica Stanić Radonjić, MA, poslovna sekretarka JU Muzeji i galerije Budve

Dušan Medin, MA, izvršni direktor, Društvo za kulturni razvoj „Bauo“

Ivana Kurtović, direktorica, JU Osnovna škola „Mirko Srzentić“

Dušica Kordić, direktorica, JU Škola za osnovno muzičko obrazovanje Budva

Iva Bajković, rukovoditeljka Kancelarije za evropske integracije i saradnju, Opština Budva

Neda Ojdanić, državna sekretarka, Ministarstvo sporta i mladih Crne Gore

Jelena Šaranović, načelnica Direkcije za nacionalne programe podsticanja i unapređivanja naučne izvrsnosti, Direktorat za naučnoistraživačku djelatnost, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Crne Gore

Muzički program: učenici JU Škola za osnovno muzičko obrazovanje Budva

10.30h KOKTEL DOBRODOŠLICE

11.00h OKRUGLI STO „MLADI DANAS I U BUDUĆEM SVIJETU“

Snežana Ivanović, Ministarstvo sporta i mladih Crne Gore

Iva Bajković, Opština Budva

Miloš Boreta, Radio televizija Budva
Milan Stanišić, novinar i pjesnik, Budva
moderator: Dušan Medin, MA

12.00h PAUZA & OSVJEŽENJE

12.30h I SESIJA

Dr Vesna Delić / Uticaj modernih tehnologija na romske grupe u Crnoj Gori
Roberto Golović, MA / Izučavanje prošlosti u budućnosti: kako nove tehnologije mogu revitalizovati akademsku istoriju

13.30h RUČAK ZA UČESNIKE

15.00h II SESIJA

Prof. dr Martina Blečić Kavur / A universally designed experience of archaeological heritage
Prof. dr Boris Kavur / Prehistory: Between printed words and moving pictures
Mirian Bllaci, MA / Engaging children and adults through heritage-based educational models and public events: The experience of the "E KA KUSH E KA" children series by CHwB Albania

16.30h PAUZA & OSVJEŽENJE

17.00h III SESIJA

Dr Milena Jokanović / Od ličnog ka kolektivnom nasleđu: novi stari prostori
Mr Nikola Jelenić i mr Bojan Boljević / Digitalizacija muzejskih artefakata

18.00h VEČERA ZA UČESNIKE

DRUGI DAN / 30. SEPTEMBAR 2023.

9.00h IV SESIJA

Prof. dr Marijana Šećibović i prof. dr Refik Šećibović / Humanizacija obrazovanja mladih kroz kreativno podučavanje

Dr Marija Đorđević / Nove tehnologije za savremeni život tradicionalnih zanata i znanja

10.00h PAUZA & OSVJEŽENJE

10.30h V SESIJA

mr Savica Vujičić / Značaj društvenih inovacija u savremenom društvu

Milica Stanić Radonjić, MA i Ivana Domazetović / JU Muzeji i galerije Budve – u korak sa savremenom muzeologijom

Prof. mr Ana Matić i Miroslav Minić / TwistedEdu projekat Ivana Kurtović / Dostupnost inovativnih programa djeci petrovačke Osnovne škole „Mirko Srzentić“

12.30h PAUZA & OSVJEŽENJE

13.00h OKRUGLI STO „U MORU INOVATIVNIH PROGRAMA I ALATA ZA RAD SA DJECOM – KAKO ODABRATI PRAVE“
(ISKUSTVA JU OSNOVNA ŠKOLA „MIRKO SRZENTIĆ“)

Ivana Kurtović, direktorica

Dušan Radević, nastavnik

Bojana Spalević, nastavnica

moderatorica: Mila Medin, nastavnica

14.00h ZATVARANJE KONFERENCIJE & DODJELA SERTIFIKATA

14.30h RUČAK ZA UČESNIKE

SAŽECI

Dr Vesna Delić
Podgorica, Crna Gora

UTICAJ MODERNIH TEHNOLOGIJA NA ROMSKE GRUPE U CRNOJ GORI

Moderne tehnologije, pre svega internet, omogućile su otvaranje „novih” društvenih portala i preplitanje virtuelnog i relanog sveta. Socijalne mreže su razgranale mogućnost povezivanja među različitim subjektima i različitim zajednicama, ali i stvorile priliku antropolozima da na jedan drugačiji način istražuju o različitim kulturološkim fenomenima. Samo jednim klikom, tj. prihvatanjem prijateljstva Roma ili Romkinje dobili smo uvid u nove prakse. Lično na svojoj Facebook listi imam preko sedamdeset prijatelja iz romske populacije, te sam tokom godina praktično mogla da se bavim „terenskim istraživanjem od kuće”. Naime, s obzirom na učestalost korišćenja Facebooka, kao i raznolikog sadržaja koji Romi na dnevnoj bazi izbacuju, a koja se kreće od obaveštavanja o svakodnevnicima putem fotografije ili live videom, izbacivanja videa i fotografija sa verskom tematikom, pa do prenosa proslava praznika, veridbi i venčanja, otvorilo se čitavo polje mogućih antropoloških istraživanja. Bez obzira što ova metoda uvek zavisi od „tradiconalnog” načina istraživanja, ona nam je otkrila nove prakse i mehanizme koje su vrlo korisne u traženju odgovora na pitanje: koliko i kako se romske grupe menjaju i na koji način su moderne tehnologije, a naročito mladi imali uticaja na te procese?

Roberto Golović, MA
Budva, Crna Gora

IZUČAVANJE PROŠLOSTI U BUDUĆNOSTI: KAKO NOVE TEHNOLOGIJE MOGU REVITALIZOVATI AKADEMSKU ISTORIJU

Iako su se nekad smatrale okosnicom znanja obrazovanog čovjeka, humanističke discipline danas su sve zapostavljenije zbog svoje male tržišne isplativosti. S aspekta istorije stanje je alarmantno, a po tome region ne zaostaje za Zapadom gdje se smanjuje broj smjerova i studenata, a katedre često i sasvim ukidaju. Razlog koji se za ovo najčešće navodi je da ovaj i srodni smjerovi ne odgovaraju potrebama tržišta i to je tačno, međutim, u doba interneta vidimo da interesovanje javnosti za istoriju nije u opadanju, naprotiv. Podkasti i Youtube kanali koji se bave istorijom imaju stotine hiljada, pa i milione pregleda. Dakle, potražnja za istorijom postoji, velika je i u porastu. S druge strane, akademska istorija odumire upravo jer ne prihvata da evoluiru sa vremenima, pa samim tim svojim devetnaestovjekovnim pristupom ne nudi adekvatne vještine savremenim studentima istorije i istoričarima. Ovo izlaganje razmatra neka korisna rešenja koja bi, prihvatanjem novih tehnologija, mogla revitalizovati istoriju kao akademsku disciplinu.

Prof. dr Martina Blečić Kavur
University of Primorska
Faculty of Humanities
Department of Archaeology and Heritage
Koper, Slovenia

A UNIVERSALLY DESIGNED EXPERIENCE OF ARCHAEOLOGICAL HERITAGE

The management and protection of heritage in general, including archaeological, is no longer conceivable without the active participation of the entire public. Different ways of experiencing the past are certainly contextual as we can all evaluate, perceive and understand it differently. To be as successful as possible, the concept of universal design has been developed, which aims to create products, environments and systems that are accessible and usable by as many people as possible, regardless of their abilities. In the field of archaeological heritage, universal design means making archaeological sites and objects accessible to everyone, including people with special needs. This is achieved by broadening the focus of the presentation and the types of interactions that are evoked in the observer. By embracing the principles of universal design, we can ensure that everyone has the opportunity to learn about and appreciate our shared cultural heritage. New technologies such as virtual reality and augmented reality offer us the opportunity to experience archaeological heritage up close or in ways we could not have imagined before.

Prof. dr Boris Kavur
University of Primorska
Faculty of Humanities
Department of Archaeology and Heritage
Koper, Slovenia

PREHISTORY: BETWEEN PRINTED WORDS AND MOVING PICTURES

The 20th century was the century of mass media, the century in which media technologies changed the way we relate socially, economically and politically. It was also the century in which the science of archaeology and the idea of human prehistory were developed and elaborated. It was also the century when the idea of youth as a time of social and moral development was propagated within the framework of the education system for the entire population. Moreover, despite our idealistic assumptions that science shaped public opinion and created knowledge, we have to be aware that this was possible mainly thanks to the mass media and to the extent that it was acceptable to the public. By fulfilling their entertainment role, the media actually transmitted beside scientific facts a variety of images and narratives alongside scientific facts that were in fact part of popular culture – thus the 20th century became the age of hairy heroes and barely dressed beauties fighting dinosaurs in books and on big screens.

Mirian Bllaci, MA
Cultural Heritage without Borders - Albania
Tirana, Albania

ENGAGING CHILDREN AND ADULTS THROUGH HERITAGE-BASED EDUCATIONAL MODELS AND PUBLIC EVENTS: THE EXPERIENCE OF THE “E KA KUSH E KA” CHILDREN SERIES BY CHWB ALBANIA

In this session, the crucial need for heritage education will be addressed through examples from the “E KA KUSH E KA” children series developed by Cultural Heritage without Borders Albania (CHWB Albania). Featuring varied and high-quality heritage educational models inspired by different heritage-related topics, it encourages and facilitates site visits, classroom activities and public events that provide space to talk about heritage in a meaningful way, thus promoting heritage discovery, appreciation and public engagement in its favor... all while having a lot of fun.

Dr Milena Jokanović
Univerzitet u Beogradu
Filozofski fakultet
Odeljenje za istoriju umetnosti
Centar za muzeologiju i heritologiju
Beograd, Srbija

OD LIČNOG KA KOLEKTIVNOM NASLEĐU: NOVI STARI PROSTORI

Tokom poslednje decenije prošlog kao i tokom tekućeg veka naglašeno je interesovanje za lična, individualna sećanja i uspomene lokalnih zajednica koje se u manjoj ili većoj meri razlikuju od dominantnih povesti predstavljenih kroz tradicionalne institucije. Sve je veći broj projekata u okviru kojih se razvijaju različite metodologije prikupljanja i prezentacije podataka, dok je izlazak iz isključivo galerijskih, muzejskih prostora kako na ulice tako i u digitalno okruženje prijemčiv mlađim generacijama i njihovoj transmedijalnoj percepciji. Osvrćući se na relevantne lokalne primere, u radu ćemo predstaviti potencijale upotrebe novih medija prilikom istraživanja i prikupljanja ali i inovativnog prezentovanja nasleđa pojedinaca i manjih zajednica.

Mr Nikola Jelenić
Paten Studio d.o.o.
Podgorica, Crna Gora

Mr Bojan Boljević
Paten Studio d.o.o.
Podgorica, Crna Gora

DIGITALIZACIJA MUZEJSKIH ARTEFAKATA

Animiranje i angažovanje publike predstavlja jedan od glavnih izazova muzeja i ustanova koje upravljaju kulturnom baštinom. Digitalizacija muzejskih artefakata je ključni element u procesu u kojem kulturna baština postaje pristupačnija, vidljivija i održivija za buduće naraštaje. Pod tim pojmom se podrazumijeva stvaranje digitalnih prikaza (3D modela, digitalnih blizanaca) fizičkih predmeta i umjetnina. Za ostvarivanje takvog digitalnog materijala nepohodno je uključivanje različitih tehnologija poput fotografija visoke rezolucije, 3D skeniranje, rješenja za pohranu i prezentaciju podataka. Takođe, digitalizacija kao metod kojim se ostvaruje interakcija između publike i ustanova uključuje izazove poput uključivanje opreme i rada, razmatranje autorskih prava i intelektualnog vlasništva i obezbjeđivanja digitalnih datoteka.

Prof. dr Marijana Šećibović
Prof. dr Refik Šećibović
Visoka škola za turizam i menadžment
Konjic, Bosna i Hercegovina

HUMANIZACIJA OBRAZOVANJA MLADIH KROZ KREATIVNO PODUČAVANJE

Kreativnost je jedna od osobina koje postaju sve važnije u procesu obrazovanja dece i mladih. Pošto kreativnost proizilazi iz ljudske želje da se izmisli nešto novo, to zahteva posebne oblike rada u školi i van nje. Kako god definisali kreativnost, ona je pre svega individualna, pa se zbog toga mora posebno pristupiti formiranju kurikuluma na bazi kreativnosti. Ovaj rad upravo proučava kreiranje kurikuluma za mlade koji će se bazirati na iskazivanju svih vrednosti kreativnog obrazovanja. On podstiče i pitanje humanizacije obrazovanja kroz kreativno rešavanje problema, što je posebno važno u višim razredima osnovne škole i srednjem obrazovanju. Kod učenika se u tim uzrastima razvija potreba za individualnim iskazivanjem u želji da se prikažu inovativna i originalna rešenja. U vremenu primene digitalnih tehnologija u obrazovanju, nezaobilazna tema je izrada modela kurikuluma na bazi kreativnosti. U razvoju ovog procesa potrebna je opreznost, jer tehnologija je dvosekli mač za kreativni kurikulum. S jedne strane tehnologija može drastično pomoći razvoju kreativnosti, a s druge strane ona može drastično onemogućiti kreativno podučavanje. Kroz kurikulum se moraju primeniti posebni modeli, koji se zasnivaju na fleksibilnosti podučavanja, te na usmeravanju i planiranju obrazovnih aktivnosti i puteva učenja učenika.

Dr Marija Đorđević
Univerzitet u Beogradu
Filozofski fakultet
Institut za istoriju umetnosti
Beograd, Srbija

MADE IN PLATFORMA: NOVE TEHNOLOGIJE ZA SAVREMENI ŽIVOT TRADICIONALNIH ZANATA I ZNANJA

Suvremeni pristupi kulturnoj baštini insistiraju na novim načinima razumevanja i upotrebe predmeta i znanja, koji su značajni kako za lokalne zajednice i društva, tako i za čovečanstvo na globalnom nivou. Prateći sada već dominantne tendencije u humanističkim naukama koje teže uspostavljanju primenjenog istraživanja kao značajnog aspekta naučnog rada, discipline koje se kulturnom baštinom bave definišu nove metodologije koje očuvanju kulturne baštine pristupaju kao dominantno živim praksama zajednica. Jedan takav primer je i projekat MADE IN Platform for Contemporary Crafts and Design, podržan kroz program Kreativna Evropa, koji sprovodi konzorcijum od za sada deset kulturnih i obrazovnih institucija. Ovaj projekat udružuje naučno-istraživački rad i rad u kulturi i koristi aspekte novih tehnologija kako u prezentacione i istraživačke svrhe, tako i za povezivanje tradicionalnih veština i znanja sa zahtevima savremene održive proizvodnje i cirkularne ekonomije. Međutim, uspešnost aktivnosti i krajnjih rezultata projekta ne bi bila moguća bez razmatranja navedenih tema kroz prizmu humanističkih disciplina koje prepoznaju i analiziraju potrebe društva i pojedinaca, pa samim tim i kulturne baštine u savremenom svetu. Predloženi rad predstaviće aspekte metodologije i pristupa humanističkih disciplina koje presudno utiču na formulisanje toka istraživanja koji ovaj projekat sprovodi i koje dobijene rezultate jasno povezuju sa savremenim potrebama društva i zajednica.

Mr Savica Vujičić
Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja
Podgorica, Crna Gora

ZNAČAJ DRUŠTVENIH INOVACIJA U SAVREMENOM DRUŠTVU

U svijetu koji je posljednjih godina pogođen različitim krizama, koje se smjenjuju jedna za drugom u veoma kratkom vremenskom periodu, ne iznenađuje što inovacije postaju centralna tema i odgovor na brojne izazove. Inovacije imaju sposobnost brzog odgovora na nove okolnosti i iako se često pominju u kontekstu jakanja konkurentnosti države, ključna komponenta je zapravo odgovor na brojne društvene izazove sa krajnjim ciljem opšteg društvenog napretka. Ekonomski i društveni razvoj nezamisliv je bez humanističkih nauka, koje predstavljaju kompas savremenim trendovima, promišljajući o značaju razvoja po mjeri čovjeka. Nove tehnologije, na primjer, nose brojne izazove, pa tako posljednjih dana sve više govorimo o etičkoj upotrebi vještačke inteligencije ili transformaciji jezika u digitalnoj eri. U ovakvom kontekstu, razvoj društvenih inovacija, odnosno novih ideja, procesa, proizvoda i modela, koje na djelotvorniji način zadovoljavaju potrebe društva, kreiraju društvene odnose i nove oblike saradnje, dobija posebno na značaju.

Milica Stanić Radonjić, MA
JU Muzeji i galerije Budve
Budva, Crna Gora

Ivana Domazetović
JU Muzeji i galerije Budve
Budva, Crna Gora

JU MUZEJI I GALERIJE BUDVE – U KORAK SA SAVREMENOM MUZEOLOGIJOM

U ovom izlaganju JU Muzeji i galerije Budve predstavlja projekte realizovane u 2023. godini direktno usmjerene ka inovaciji i novim metodama prezentovanja muzeološkog i izdavačkog sadržaja uz pomoć koncepta proširene stvarnosti, principa interaktivnosti i digitalnog oživljavanja zbirki. U pitanju su tri projekta/programa na kojima će biti fokus tokom izlaganja: 1. izložba ikona i fresaka digitalno obogaćenih u proširenoj i virtualnoj stvarnosti „Budvanski manastiri na raskršću milenijuma“, 2. pomoćno nastavno sredstvo za učenike osnovnih i srednjih škola *Čudotvorna ikona Budvanska Gospa (Madona in Punta)* izdavača JU Muzeji i galerije Budve i JU Narodna biblioteka Budve, i 3. stalna digitalna postavka Muzeja grada Budve.

Prof. mr Ana Matić
NVO FLUX
Podgorica, Crna Gora

Miroslav Minić
JU Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“
Danilovgrad, Crna Gora

TWISTEDEDU PROJEKAT

TwistedEdu je obrazovni projekat čiji je opšti cilj da doprinese neformalnom i formalnom kreativnom učenju, kao i razvoju digitalnih kompetencija odraslih, kako bi se pomoglo mlađim generacijama u poboljšanju njihove kreativnosti i empatije prema ranjivim grupama. U okviru projekta, poznate bajke su reinterpretirane, lokalizovane i digitalizovane, a poslužile su kao sredstvo za podsticanje dječjeg stvaralaštva, kao i za dublje razumijevanje određenog društvenog problema. Na osnovu bajki, proizveden je edukativni alat za roditelje, bake i đedove i nastavnike koji će djecu naučiti važnim društvenim vrijednostima i kreativnim vještinama. Projekat *TwistedEdu* je nastao iz projekta *Twisted Tails*, finansiran je iz sredstava Erasmus+ programa Evropske unije, a izgrađen je na visokokvalitetnom međusektorskom partnerstvu. Konzorcijum čine organizacije sa ekspertizom u audiovizuelnom obrazovanju, digitalnoj produkciji, međugeneracijskoj saradnji i promociji društvene inkluzije: Institut za transmedijski dizajn (Slovenija, vodeći partner), FLUX (Crna Gora), Bacači sjenki (Hrvatska), Grupa Hajde Da (Srbija), RIS Rakičan (Slovenija) i ZDUS (Slovenija).

Ivana Kurtović
JU Osnovna škola „Mirko Srzentić“
Petovac, Crna Gora

DOSTUPNOST INOVATIVNIH PROGRAMA DJECI PETROVAČKE OSNOVNE ŠKOLE „MIRKO SRZENTIĆ“

U prethodnoj školskoj godini u Osnovnoj školi „Mirko Srzentić“ se posebna pažnja posvetila afirmaciji nauke kroz inovativne i kreativne projekte. Zahvaljujući entuzijazmu i posvećenosti nastavnika realizovano je više projekata podržanih od značajnih institucija kulture, nauke i inovacija. Posebno ističem saradnju sa Društvom za kulturni razvoj „Bauo“, kroz koju smo unaprijedili znanje o humanistici i radili na očuvanju kulturne baštine Paštrovića. Prva asocijacija kada je crnogorski obrazovni sistem u pitanju je da nije dovoljno dostupan djeci, a naši nastavnici su pokazali da može drugačije i programe učinili interesantnim, inovativnim i dostupnim. Na kraju, sve naše aktivnosti vođene su motom da način na koji radimo pokazuje da možete računati na nas i da nauka i dalje svoje mjesto među djecom, i zato: MI BIRAMO NAUKU!

BILJEŠKE

Izdavač

Društvo za kulturni razvoj „Bauo“
Petrovac na Moru

Za izdavača

Dušan Medin, MA

Dizajn i tehničko uređenje

MM Digital d. o. o.
Budva

Štampa

AP Print
Podgorica

Tiraž

100

CIP – Каталогизacija у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-828-06-6
COBISS.CG-ID 27333124

